

SCIENTOLOGY®

KERK AMSTERDAM

Nieuwezijds Voorburgwal 271, 1012 RL Amsterdam, Receptie Tel.: 020-622 61 01,
Dianetics® Centrum: 020-620 93 17, Academy: 020-627 43 51, Registrar/Fax: 020-623 48 26.

Ministerie van Binnenlandse Zaken
Binnenlandse Veiligheidsdienst
Het Hoofd, mr. A.W.H. Docters van Leeuwen

940309 224
C02204308-A4.

Amsterdam, 28 februari 1994

Geachte heer,

Ik wil graag uw aandacht vragen voor het volgende.

In het verleden hebben verschillende negatieve berichten van buitenlandse regeringsinstanties, met name de IRS (Internal Revenue Service, dit is de Amerikaanse belastingdienst) erin geresulteerd dat negatieve beslissingen werden genomen ten aanzien van de Scientology Kerk in Nederland.

Echter, oktober jl. heeft de IRS haar diepgaande onderzoek van jaren naar de Church of Scientology afgerond met als resultaat dat zij de Church of Scientology International in Los Angeles met alle 154 daaronder vallende kerken, missies en groepen officieel erkend heeft als religieuze en/of charitatieve organisaties.

Deze uitspraak vertegenwoordigt verscheidene belangrijke handelingen uit te voeren door de regeringen van de Verenigde Staten, die van belang zijn voor Nederlandse regeringsinstellingen en -functionarissen.

In het bijzonder heeft de IRS bij het uitvaardigen van deze uitspraak besloten dat:

1. De religie van Scientology een 'bona fide' religie is;
2. De Scientology Kerken en haar aanverwante liefdadigheids- en onderwijsinstellingen uitsluitend werkzaam zijn voor erkende religieuze doelstellingen;
3. De Scientology Kerken en haar aanverwante liefdadigheids- en onderwijsinstellingen eerder werken ten bate van publieke belangen dan ten voordele van particuliere personen; en
4. Geen enkel deel van de netto verdiensten van deze Scientology Kerken en hun aanverwante liefdadige en onderwijsinstellingen ten goede komt aan enig persoon of niet liefdadige entiteit.

De uitspraken van de IRS weerspiegelen de positie van de regering van de Verenigde Staten ten aanzien van de belastingstatus van de Scientology Kerk.

Improving Life in a Troubled World

Wat betreft de Nederlandse situatie lijkt het mij zinvol u van enige niet algemeen bekend zijnde feiten op de hoogte te brengen. Er was in het begin van de jaren tachtig een gerezen konflikt met de Inspektie der Omzetbelasting. Na een diepgaand onderzoek door de Amsterdamse Belastingdienst is dit uiteindelijk in 1988 opgelost nadat men constateerde dat de diensten welke de kerk verricht, religieus zijn. Op basis hiervan zijn deze diensten met terugwerkende kracht van 8 jaar buiten de heffing van omzetbelasting geplaatst.

In 1984 is er door de overheid een onderzoek afgerond naar de Nieuwe Religieuze Bewegingen en de slotbeschouwing van dit rapport geeft duidelijk het standpunt van de overheid weer nl. dat de aantijgingen betreffende de Nieuwe Religieuze Bewegingen ongegrond waren. En dat deze aantijgingen met name gecreeerd werden vanuit de media en sommige anti-religieuze groeperingen. Ik heb deze slotbeschouwing voor u bijgevoegd.

In het kort uitgelegd zet de Scientology kerk zich in voor maatschappelijke hervormingen, zoals anti-drugsprojecten, onderwijsprogramma's (met name in Zuid Afrika op dit moment), delinquentenrehabilitatie en is in die zin een 'social reform church'.

Dat dit het publiek aanspreekt, blijkt wel uit de enorme groei van Scientology wereldwijd. Sinds de oprichting van de eerste kerk in 1954 telt Scientology anno 1994 meer dan 1000 kerken, missies en groepen wereldwijd.

Verder is het afkickcentrum Narconon in Zutphen, wat werkt met het drugrehabilitatie programma van L.R. Hubbard (zonder methadon) in de drugsdebatten van afgelopen maart naar voren geschoven als een van de betere daadwerkelijke oplossingen. Een kopie van dat deel uit het debat heb ik voor u bijgesloten.

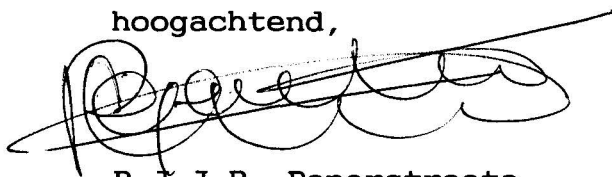
De Citizens Commission on Human Rights (in Nederland NKRM), opgericht vanuit de Scientology kerk in 1969 tegen de overtredingen van de mensenrechten in de psychiatrie (bijv. elektroshock, overdrugging, platspuiten, sexueel misbruik, hersenoperaties) heeft anno 1994 wereldwijd 158 kantoren en heeft o.a. erkenning gekregen van een rapporteur voor de mensenrechten van de Verenigde Naties. Ook in Nederland neemt NKRM plaats in een overlegorgaan met vertegenwoordigers van de Direktie Jeugdbescherming en de Direktie Jeugdwelzijn van het Ministerie van Volksgezondheid en Justitie. Dit gaat over de huidige officiële Jeudhulpverlening, waar veel klachten over binnenkomen.

Ik denk u met bovenstaande een beeld geschetst te hebben van Scientology anno 1994.

Wij zijn gaarne bereid eventuele vragen over Scientology mondeling toe te lichten en stellen het tevens op prijs inzage te krijgen in dossiers omtrent Scientology, Scientology Kerk en L. Ron Hubbard, beroep doende op artikel 3 van de Wet Openbaarheid van Bestuur.

In afwachting van uw reactie,

hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'P.J.J.R. Peperstraete', written in a cursive style with a long horizontal stroke extending to the right.

P.J.J.R. Peperstraete
hoofd Externe Zaken

Vergaderjaar 1983-1984

16 635]

Onderzoek betreffende sekten

Nr. 4

BIJLAGE BIJ EEN BRIEF VAN DE SUBCOMMISSIE SEKTE

Deze bijlage bevat het rapport «Overheid en nieuwe religieuze bewegingen», opgesteld in opdracht van de vaste Commissie voor de Volksgezondheid.

Overheid en nieuwe religieuze bewegingen

Proefschrift

ter verkrijging van het doctoraat in de
rechtsgelerendheid aan de Rijksuniversiteit
te Groningen
op gezag van de Rector Magnificus dr. L. J. Engels
in het openbaar te verdedigen op dinsdag
12 juni 1984 des namiddags te 2.45 uur precies

door

Tobias Andreas Maria Witteveen

geboren te Leeuwarden

Religieus is in deze context in tamelijk ruime zin opgevat, duidend op een levensbeschouwelijke opvatting die de aanvaarding omvat van een bovennatuurlijke macht waaraan men in zijn eigen leven gezag toekent. Als belangrijkste selectie criterium heeft een gemaakte drie-deling in oosterse, evangelische en syncretistische (gemengde) bewegingen gefungeerd, terwijl bij de keuze van de bewegingen bovendien aandacht is geschonken aan factoren als het open of gesloten karakter van de beweging, het beslag op de volgelingen, de omvang en continuïteit en de reputatie.

Niet alle geselecteerde bewegingen zijn uiteindelijk ook in dit rapport beschreven. Sommige niet (paragraaf 3.1), omdat zij in Nederland niet meer bleken te bestaan (Children of God) of onbeduidend waren (Ananda Marga), andere niet (paragraaf 3.9), omdat hun activiteiten al te sterk met die van gevestigde kerken bleken te zijn verweven (de meeste evangelische bewegingen, met uitzondering van de Jezuskinderen beschreven in paragraaf 3.9.2).

De beschrijvingen van de wel behandelde bewegingen, de Divine Light Mission, de Bhagwan-beweging, Hare Krishna, de TM-beweging, de Scientology Kerk en de Verenigingskerk (paragrafen 3.2–3.8), tonen een geschakeerd beeld, waarin de gemeenschappelijke kenmerken worden overvleugeld door de talrijke verschillen. Wij hebben ernaar gestreefd elke beweging zo volledig mogelijk te beschrijven. Het internationale karakter van de bewegingen is recht gedaan door de internationale ontwikkeling en structuur te schetsen, hun levensbeschouwelijke karakter is tot uiting gebracht in de beschrijving van de leer en hun nationale karakter is beschreven met uiteenzettingen over de ontwikkelingsgang in Nederland, de organisatorische structuur, het ledenbestand, de activiteiten en de financiële huishouding.

De bewegingen zijn alle in de gelegenheid gesteld tijdens de ontwerp-fase van het rapport de op hen betrekking hebbende beschrijvingen van commentaar te voorzien. Ten einde een onderscheid te kunnen maken tussen een zoveel mogelijk objectieve weergave van feiten en een subjectieve beoordeling van de verzamelde gegevens is aan elke beweging behalve een beschrijving tevens een beschouwing gewijd. In de beschouwingen is onder meer de vraag behandeld in hoeverre de activiteiten van de beweging bedenkingen oproepen.

Wij hebben ten slotte gemeend aan de behandeling van de oosterse bewegingen een interessante dimensie te kunnen toevoegen door de belangrijke hindoe-organisatie Sanatan Dharm uit te nodigen haar visie op deze bewegingen te geven. Deze (positieve) «hindoe-visie» is opgenomen in paragraaf 3.6.

De verhouding tussen overheid en religie, zo komt in hoofdstuk 2 van het rapport naar voren, wordt beheerst door twee beginselen, namelijk de scheiding tussen kerk en staat en de vrijheid van godsdienst. Beide beginselen hebben geen absolute inhoud in die zin, dat er enerzijds sprake zou zijn van een strikte scheiding tussen kerk en staat en anderzijds een ongelimiteerde vrijheid zou bestaan tot het belijden van godsdienst. Het gaat er dus om te bepalen welke betekenis deze begrippen precies hebben, willen deze althans randvoorwaarden opleveren waaraan eventuele beleidsmaatregelen inzake bepaalde religieuze bewegingen kunnen worden getoetst.

De uiteenzettingen over deze beide beginselen moeten in relatie tot het onderzoeksobject worden gezien, met dien verstande dat zij niet pretenderen een afgewogen visie te geven op de verhouding tussen overheid en religie in al haar facetten. Hun primaire doel is geweest een referentiekader te bieden voor de beleidsmatige beschouwingen inzake *nieuwe* religieuze bewegingen. Dat neemt niet weg, dat deze uiteenzettingen voorzover ze als onderbouwing hebben gediend van beschouwingen in het vierde hoofdstuk de positie van andere religieuze bewegingen dan de behandelde – zoals de gevestigde christelijke en joodse kerken en de islam – wel raken. Het valt immers in beleidsmatig opzicht moeilijk onderscheid te maken tussen

categorieën religieuze bewegingen. Opmerkingen gericht op bepaalde religieuze bewegingen hebben mitsdien onvermijdelijk ook consequenties voor de groep als geheel. Zou men daarin nochtans meer willen zien dan aanzetten tot een algemene beleidsvisie op de verhouding tussen overheid en religie, dan zou de betekenis van deze opmerkingen ons inziens ietwat te veel worden opgerekt.

Scheiding tussen kerk en staat (paragraaf 2.1) beklemtoont het bijzondere karakter van religieuze bewegingen. In *formele* zin neemt zij de vorm aan van een sterke rechtspositie voor religieuze bewegingen. Weliswaar maken deze een integrerend deel uit van de samenleving en zijn zij niet boven de wet gesteld, doch wat betreft hun interne functioneren genieten zij een hoge mate van zelfstandigheid. Hun oprichting is niet aan voorschriften gebonden, evenmin als hun inrichting, terwijl zij bovendien niet kunnen worden ontbonden. De wetgever heeft deze bewegingen kerkgenootschappen genoemd, zonder dat begrip te omschrijven. Dat heeft ruimte gelaten voor onzekerheid over de vraag welke bewegingen de hoedanigheid van kerkgenootschap kunnen bezitten. Naar onze mening (paragrafen 2.3.2 en 4.3.1) behoort het begrip kerkgenootschap ruim te worden uitgelegd. Vertoont een beweging de eigenschappen, die haar redelijkerwijze tot een religieuze beweging bestempelen (zoals de gemeenschappelijke religieuze opvattingen van de leden en het belijden van deze opvattingen), dan behoort zij als kerkgenootschap te kunnen gelden, ongeacht of zij een gevestigde kerk is dan wel een nieuwe religieuze beweging.

Naast de formele kant van de scheiding tussen kerk en staat bestaat er ook een *materiële* kant. Materieel houdt dit principe in, dat de betrekkingen tussen de overheid en religieuze bewegingen tot een minimum worden beperkt. Wat is in dezen echter te verstaan onder «minimum»? Naar onze mening (paragrafen 2.1 en 2.3.3), dat zo mogelijk alle betrekkingen tussen overheid en religieuze bewegingen worden vermeden die religieuze bewegingen in een positie van afhankelijkheid van de overheid kunnen brengen. Voor zover religieuze bewegingen op maatschappelijk terrein actief zijn is er geen reden hen financieel anders tegemoet te treden dan andere organisaties van particulier initiatief. In dit opzicht zijn dus financiële betrekkingen tussen overheid en religieuze bewegingen denkbaar (paragraaf 4.2.4). Ook kunnen aan religieuze bewegingen rechten worden verleend, die hen in staat stellen overeenkomstig hun doelstelling te functioneren (bijvoorbeeld met het oog op de geestelijke verzorging), zij het dat dergelijke rechten in beginsel gelijkelijk voor alle religieuze bewegingen behoren te gelden. Directe of indirecte ondersteuning van het religieuze leven, in de vorm van toekenning van rechten dan wel financiële ondersteuning, verdraagt zich echter niet goed met de scheiding van kerk en staat. Niettegenstaande haar aantrekkelijkheid vormt zij een bedreiging voor de zelfstandigheid van religieuze bewegingen en kan zij licht leiden tot overheidsinmenging in religieuze aangelegenheden. Waar dergelijke rechten nog bestaan (zoals het recht om inlichtingen te vragen uit het bevolkingsregister en het recht om inlichtingen te vragen betreffende het belastbare inkomen) verdienen zij te worden heroverwogen (paragraaf 4.5)

Vrijheid van godsdienst (paragraaf 2.2) – het tweede beginsel in de relatie tussen overheid en religie – is een van de grondrechten, die beogen de individuele burger een sfeer van geestelijke vrijheid te waarborgen. Dit grondrecht, sedert lang verankerd in nationale en internationale regels, omvat niet alleen de vrijheid zijn eigen geloofsopvattingen te huldigen, maar ook de vrijheid deze opvattingen in de praktijk te brengen. Godsdienstvrijheid geldt ook in de betrekkingen tussen burgers onderling en houdt tevens organisatievrijheid op religieus gebied in. Nochtans kan een beroep op dit grondrecht geen rechtvaardiging vormen voor elke vorm van gedrag. De uitoefening van godsdienst vindt haar begrenzing in de algemene regels van de formele wet. Zij kan bovendien worden beperkt door bijzonder

regels. De overheid behoort zich in de uitvoering van haar regelgevende taak rekenschap te geven van de vrijheidssfeer, die het grondrecht beoogt te beschermen. De rechter kan haar zo nodig corrigeren, zij het dat het rechterlijke beleid de overheid tot nu toe een ruime beleidsmarge heeft gelaten. Het is echter niet onmogelijk, dat de recente Grondwetsherziening de overheid zal nopen tot het ontwikkelen van een scherper oog voor de werking van dit grondrecht.

Het overheidsbeleid geeft in het algemeen blijk van respect voor de vrijheid van godsdienst. De eisen, die dit grondrecht aan het beleid stelt, nemen echter toe naarmate zich hier te lande religieuze stromingen aandienen, die van het traditionele cultuurpatroon afwijken. Waar de geloofsbeleving van nieuwe religieuze stromingen in ons land, zoals de islam en het hindoeïsme, stuit op beperkingen, voortvloeiende uit een beleidsvisie die van oudsher was toegesneden op het vrije belijden van het christelijke en joodse geloof, zal onder ogen moeten worden gezien in hoeverre een redelijk evenwicht kan worden gevonden tussen die nieuwe geloofseisen – evenzeer in de godsdienstvrijheid geworteld – en de bestaande, in het eigen cultuurpatroon passende beleidsopvattingen. Dit facet van de vrijheid van godsdienst is in het rapport aangestipt (in paragraaf 2.3) doch niet ver uitgediept, omdat het ons binnen het kader van het onderzoek minder relevant voorkwam. De behandelde nieuwe religieuze bewegingen zijn immers slechts kleine, marginale groeperingen. Ook hun geloofsbeleving behoort in redelijkheid de nodige ruimte te genieten, maar als factor in de algemene beleidsvorming zullen deze kleine groepen slechts van ondergeschikte betekenis kunnen zijn.

Een voorbeeld van de spanning die kan bestaan tussen het overheidsbeleid en de eisen die de godsdienstbeleving meebrengt menen wij waar te nemen in het vreemdelingenbeleid (paragraaf 4.3.4), waarin dit grondrecht al te zeer ondergeschikt lijkt te zijn gemaakt aan het oogmerk van een restrictieve toelatingspolitiek.

Godsdienstvrijheid behoort niet alleen door de overheid te worden gerespecteerd, maar ook door de burgers zelf in hun onderlinge betrekkingen. Dat houdt in, dat van de burgers wordt gevraagd andermans geloofsovertuiging te eerbiedigen en zich te onthouden van handelingen die medeburgers in hun geloofsuitoefening belemmeren. Geen dwang in geloofszaken dus. Dit aspect van het grondrecht is voor nieuwe religieuze bewegingen niet van belang ontbloot. Enerzijds strekt het tot bescherming van hun leden tegen dwang van buitenaf, gericht op het verbreken van de band met de beweging. Anderzijds legt het hun beperkingen op in hun streven naar het werven en behouden van leden. Op diverse plaatsen in het rapport (zoals in de beschouwende onderdelen van hoofdstuk 3 en in de paragrafen 4.2.1 en 4.3.3) is aan deze implicaties van de vrijheid van godsdienst aandacht geschonken.

In tal van landen, waar zich nieuwe religieuze bewegingen manifesteren, is vanuit de bevolking een beroep op de overheid gedaan om maatregelen te treffen ter bescherming van de burgers en ter bestrijding van de betrokken bewegingen. In paragraaf 4.1.2 is de gang van zaken beschreven in de Verenigde Staten, Canada, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, de Bondsrepubliek Duitsland en in de EEG, en in paragraaf 4.1.3 die in Nederland.

De roep om overheidsmaatregelen komt vooral voort uit de activiteiten van groepen, die met de verzamelnaam anti-sektenbeweging kunnen worden aangeduid (paragraaf 4.1.1). In de opvattingen van deze (heterogene) beweging maken nieuwe religieuze bewegingen («sekten») zich in het algemeen schuldig aan de toepassing van indoctrinatietechnieken, waarmee zij jonge mensen aan zich weten te binden, tot willige instrumenten maken en vaak min of meer ernstige geestelijke schade berokkenen. Deze anti-sekten ideologie sorteert drieërlei effect: zij schaadt het imago van nieuwe religieuze bewegingen, zij verontschuldigt (ex-)leden voor hun engagement met deze bewegingen en zij rechtvaardigt pogingen om leden hun lidmaat-

schap te doen beëindigen. De anti-sektenbeweging is tamelijk succesvol geweest in de beïnvloeding van de publieke opinie over nieuwe religieuze bewegingen, doch is er tot heden nergens in geslaagd om noemenswaardig invloed uit te oefenen op het overheidsbeleid.

De opvatting, dat nieuwe religieuze bewegingen bij de werving van leden dwang toepassen en leden vervolgens onderwerpen aan vormen van conditionering, is in ons onderzoek niet bevestigd (paragrafen 4.2.1 en 4.2.2). Het lidmaatschap van een nieuwe religieuze beweging blijkt in de regel het resultaat te zijn van een bewuste keuze. Daarin kunnen niet alleen overwegingen van levensbeschouwelijke aard een rol spelen maar ook persoonlijke omstandigheden. Dat nieuwe religieuze bewegingen ernstige psychische problemen bij hun leden zouden veroorzaken is evenmin aangetoond. Weliswaar blijken bij ex-leden niet zelden psychische moeilijkheden voor te komen, maar deze zijn (a) doorgaans niet van ernstige aard, (b) niet van een specifiek karakter en (c) vaak enerzijds herleidbaar tot problemen, die al vóór de toetreding bestonden, anderzijds niet meer dan aanpassingsproblemen, voortvloeiend uit het gemis van de geborgenheid van de groep en uit de eisen die de terugkeer naar het vroegere milieu stelt. Naar ons oordeel bestaat dan ook geen aanleiding tot het treffen van beschermende maatregelen, bij voorbeeld tot reglementering van de ledenwerving. Die zouden overigens ook moeilijk verenigbaar zijn met de vrijheid van godsdienst. Ook aan speciale voorlichtingsactiviteiten bestaat weinig behoefte. Acties gericht op gedwongen uittreding van leden (deprogrammeren) achten wij ongerechtvaardigd en niet tolerabel. Bijzondere opvangfaciliteiten zijn nodig noch wenselijk. Onnodig, omdat de eventuele psychische problemen van ex-leden geen specifieke aard hebben en niet in groten getale voorkomen, en onwenselijk, omdat zij vooral blijken te beogen ex-leden van terugkeer naar de beweging af te houden en daarmee een waarde-oordeel over nieuwe religieuze bewegingen inhoudt. Voor de overheid is dus uit volksgezondheidsoogpunt geen taak weggelegd tot bescherming van de burgers tegen speciale vermeende bedreigingen van nieuwe religieuze bewegingen. Dat geldt ook ten aanzien van specifiek activiteiten van bewegingen op het terrein van de (alternatieve) gezondheidszorg (paragraaf 4.2.3).

Ook de bescherming van (de weinige) minderjarigen in nieuwe religieuze bewegingen vereist naar ons oordeel van de overheid niet meer dan de gebruikelijke waakzaamheid (paragraaf 4.3.3). De positie van jonge kinderen van leden van deze bewegingen noopt niet tot het overwegen van kindbeschermingsmaatregelen, terwijl de praktijk laat zien dat de bewegingen zelf de toetreding van oudere minderjarigen afhankelijk stellen van de toestemming van de ouders. Voorzover de toetreding van kinderen conflicten met de ouders met zich brengt, dienen de bewegingen zich wel bewust te zijn van de mogelijkheden daarin een bemiddelende rol te spelen.

Onze bevindingen geven ons geen reden uitbreiding te bepleiten van de wettelijke mogelijkheid tot ontbinding van rechtspersonen, ingeval zij verboden worden geacht omdat hun doel of werkzaamheid strijdig is met de openbare of goede zeden (paragraaf 4.3.2). Religieuze bewegingen die als kerkgenootschap gelden kunnen tot nu toe niet worden ontbonden. Afgezien van het feit dat van ontbinding van een dergelijke beweging niet veel effect zou mogen worden verwacht, heeft ons onderzoek geen feiten of overwegingen opgeleverd, die nopen tot herroeping van deze uitzonderingspositie.

Wat betreft de fiscale behandeling van nieuwe religieuze bewegingen (paragraaf 4.4) wijzen wij erop, dat in Nederland geen bijzondere fiscale regels gelden voor religieuze bewegingen. De fiscus schenkt in het algemeen voldoende aandacht aan de activiteiten van nieuwe religieuze bewegingen.

hetgeen in verscheidene gevallen heeft geleid tot het opleggen van aanslagen omzetbelasting en vennootschapsbelasting. Niettemin is enige twijfel mogelijk of de activiteiten van de verschillende bewegingen in voldoende mate gelijk worden behandeld. Tot het treffen van algemene maatregelen bestaat evenwel geen aanleiding.

De onderzoeksopdracht strekte ertoe een oordeel mogelijk te maken over het beleid dat de overheid ten aanzien van nieuwe religieuze bewegingen dient te voeren. Wij vertrouwen dat ons rapport aan dat doel beantwoordt. Overigens, zo zal duidelijk zijn, klinkt in het rapport de opvatting door, dat het beleid inzake nieuwe religieuze bewegingen slechts een facet is in de algemene verhouding tussen overheid en religie en dat eventuele specifieke maatregelen zoveel mogelijk zouden behoren te berusten op een samenhangende algemene visie van de overheid op haar relatie tot religie en religieuze bewegingen. Zou ook de regering deze opvatting zijn toegedaan, dan zullen zich in dit rapport wellicht bruikbare bouwstenen voor de vormgeving aan een zodanige visie laten vinden.

Vergaderjaar 1992-1993

Tweede Kamer der Staten-Generaal

22 23 en 24 maart 1993

57ste en 58ste vergadering

IN DE TWEEDE KAMER:

**Financiering
volksverzekeringen**

**Rijksmuseum
diensten**

Bodemsanering

Politiewet

**Spanje en
Portugal/Schengen**

Drugsbeleid

Rijksbelastingen

Uraniumverdrag

Dales

heb daar net een positief geluid over gehoord. Ik zeg dat namens ons beiden. Het is uiteraard de bedoeling dat de huisvesting op dezelfde datum overgaat als waarop de nieuwe Politiewet in werking treedt. Dat is dus 1 januari. In de loop van de vorige week is ook gezegd dat daarvoor voldoende waarschijnlijkheid bestond. Laat ik mij gematigd uitdrukken en het zo stellen.

Bij een overdracht die op een zorgvuldige wijze moet worden uitgevoerd, is de eerste stap het opstellen van lijsten met politiebureaus die overgaan. De Kamer zal begrijpen, en er haar met ons over verheugen, dat dit niet alle politiebureaus zijn. Op die lijsten moeten ook de andere vermogensbestanddelen die overgaan, worden opgenomen. Ik vermeld dit slechts bescheiden en ga er verder aan voorbij. Het volgende is wel heel belangrijk. Het opstellen van de lijst geschiedt door de betrokken gemeente en de regionale korpsbeheerder, of in het geval van de rijkspolitie door de Staat en de korpsbeheerder.

De tweede stap is dat, als partijen geen overeenstemming over de lijst hebben bereikt, zij het geschil moeten voorleggen aan een commissie van onafhankelijke deskundigen die dan advies uitbrengt.

De derde en laatste stap is dat, als partijen ook na dat advies niet tot overeenstemming kunnen komen, mijn collega van Justitie en ik het geschil zullen beslechten. Wij stellen dan de definitieve lijst vast.

Andere stappen behoeven voor 1 januari niet te worden gezet. De tijd vóór 1 januari hoeft dus niet te worden gebruikt voor notariële of andere handelingen, die bij een normale overdracht van onroerende zaken nog uitgevoerd moeten worden. Wij streven dus naar een zeer praktische, maar ook heel zorgvuldig procedure, die aan de belangen van alle betrokken partijen tegemoet komt. Daar heb ik de Kamer nu inzicht in gegeven. Zo'n procedure kost natuurlijk enige tijd. Volgens het wetsvoorstel zou het zo'n vier à vijf maanden duren. Ik heb vorige week echter al gezegd dat het ook wel wat korter kan. De zorgvuldigheid van de procedure mogen en zullen wij natuurlijk niet uit het oog verliezen. Wij zijn wat dat

betreft benieuwd naar het advies dat aanstonds komt.

Minister Hirsch Ballin: Ik wil een aanvulling geven op mijn antwoord van zoëven. Ik heb in de UCV aan de heer Kohnstamm toegezegd om aandacht te besteden aan de klachtenregeling. Ik heb gekeken naar het gewijzigde amendement op stuk nr. 67. Ik moet tot mijn spijt melden dat ook het gewijzigde amendement ons niet heeft kunnen bekoren. Ik heb er misschien wel iets ter troost bij aan te bieden, en wel op het punt van de betrokkenheid van de hoofdofficier. Het gewijzigde amendement neemt de zorg die ik vorige week heb verwoord niet weg. Het zou ongelukkig zijn dat als gevolg van onderdeel III van het amendement eventuele perikelen tussen de politie en klager pas op de zitting blijken. Op het punt van de adressering van de klachten wil ik erop wijzen dat volgens de nieuwe Algemene wet bestuursrecht er een verplichting op elk orgaan rust ter doorzending van klachten aan het bevoegde orgaan. Die nieuwe wet zal per 1 januari a.s. in werking treden. Misschien helpt dat ter ondervanging van wat de heer Kohnstamm met althans een onderdeel van zijn amendement op stuk nr. 67 wilde bewerkstelligen.

De heer Kohnstamm (D66): Ten dele. Maar de minister zou nog een reactie geven op de wijziging van het amendement onder V, de splitsing van de vervallenverklaring van artikel 65, eerste lid en tweede lid. Het tweede lid gaat nog steeds over die ene burgemeester bij wie een klacht ingediend wordt, waar hij of zij niets mee te maken heeft. Daarover staat nu in de wet, dat die burgemeester moet gaan nadenken over de vraag of die klacht misschien wel doorgestuurd moet worden. Dat is vanzelfsprekend. Vandaar het amendement dat oorspronkelijk onder IV was opgenomen. Dit strekte ertoe om artikel 65, eerste en tweede lid, te laten vervallen. Ik heb evenwel een splitsing aangebracht, omdat ik, ook gehoord de discussie, vermoedde dat de bewindslieden misschien een ander oordeel hadden over het laten vervallen van artikel 65, tweede lid, dan over de rest van het amendement.

Minister Hirsch Ballin: Ik kan mij voorstellen dat de heer Kohnstamm daar een wettelijke vastlegging van een zekere evidentie in ziet. Daar geldt eigenlijk ook het argument voor van de Algemene wet bestuursrecht, dat ik zojuist naar voren bracht. Toch lijkt het mij in deze situatie niet verkeerd om het doorzenden te regelen. De burgemeester heeft namelijk een coördinerende rol in de klachtenbehandeling. Het lijkt mij dan ook heel goed dat die coördinerende rol aan de burgemeester is toevertrouwd.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter: De artikelsgewijze behandeling heeft verleden week in een UCV plaatsgevonden en is dus niet meer nodig.

Ik stel voor, dinsdag te stemmen. Hierbij ga ik ervan uit dat, ofschoon amendementen tot het moment van stemmingen ingediend kunnen worden, eventuele wijzigingen uiterlijk morgen of in de loop van donderdagochtend aanstaande aan de collega's kenbaar gemaakt worden, zodat er dinsdag gestemd kan worden.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van:

- de nota **Verslavingsproblematiek (22684)** ;
- de brief van de minister van Justitie over het drugsbeleid (23056).

De voorzitter: Ik maak de Kamer erop attent, dat hierbij centraal staat stuk nr. 23056 inzake het drugsbeleid. Om ieder misverstand uit te sluiten, merk ik nog op dat de andere stukken alleen hierbij betrokken kunnen worden voor zover zij de drugsverslaving betreffen.

Het is de woordvoerders bekend, dat omstreeks vijf uur deze termijn onderbroken wordt. Dan komt een ander onderwerp aan de orde. Derhalve zal deze termijn morgen voortgezet worden.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer Stoffelen (PvdA):

Stoffelen

Tevens heeft in een enkel geval inbeslagname van vuurwapens plaatsgevonden. Het plaatsvinden van criminele activiteiten in of vanuit de coffeeshop heeft direct of indirect een negatieve uitstraling naar het openbare leven in de omgeving. Hierdoor is er sprake van aantasting van de openbare orde.

De bestuursrechtelijke maatregelen vallen uiteen. Ik verwijz naar het voortreffelijke rapport van de werkgroep-Cremers, dat ons enkele dagen geleden heeft bereikt. Er zijn maatregelen en instrumenten die de vestiging tegengaan en maatregelen en instrumenten die proberen de ellende en de overlast te beperken. De instrumenten die de vestiging tegengaan, dan wel beperken, zijn bestemmingsplannen, leefmilieuverordening horeca en drank- en horecaverordening. Gezien het Besluit horecabedrijven Hinderwet van 1 december 1992 is er een hinderwetplicht ontstaan voor alle horeca-ondernemingen. Mede gelet op eventuele bestemmingsplannen en leefmilieuverordeningen is het dan ook aanzienlijk eenvoudiger geworden om tot een getalsmatige beperking te komen, dan wel de vestiging in het geheel te voorkomen. Er is door invoering van de drank- en horecaverordening verlot nodig voor het verstrekken van alcoholvrije dranken met identieke eisen aan de inrichting als ook aan de vergunningbedrijven.

Daarnaast zijn er instrumenten die de exploitatie trachten te reguleren, zoals de algemene plaatselijke verordening sluitingstijden, sluiting bij harddrugs, Drank- en horecawet, drank- en horecaverordening, intrekking van het verlot wegens gevaar voor openbare orde, veiligheid, zedelijkheid en handelen in strijd met de verlotvoorwaarden, de Gemeentewet, bijvoorbeeld artikel 221, sluiting bij ernstige verstoring van openbare orde of veiligheid, exploitatievergunning, bredere juridische basis voor beperking van het aantal coffeshops.

Ik geef nu een korte opsomming die voorkomt in het rapport van de werkgroep-Cremers. In de aanpak van de overlast kunnen een drietal verschillende wijzen worden onderscheiden. Intensivering van de repressieve aanpak door middel van strikte toepassing van de drugs-

overlast, een artikel van de algemene plaatselijke verordening. Dat is in Nijmegen, Groningen en Venlo het geval. Intensivering van de repressieve aanpak in combinatie met het gedoogbeleid voor een van tevoren vastgesteld aantal in eveneens van tevoren vastgestelde gebieden, zoals in Deventer en Breda. Vergunningenstelsel voor de gehele horecasector, zowel natte als droge horeca, door middel van een overlastverordening horeca in combinatie met een strikte toepassing van het drugsoverlastartikel uit de algemene plaatselijke verordening, zoals in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Arnhem. Deze opsomming, die niet van mij is, maar van de werkgroep, staat bol van vergunningen. Dat is noodzakelijk. Dat ben ik geheel met de werkgroep eens.

Er zijn ook strafrechtelijke middelen. De richtlijnen van het openbaar ministerie moeten aangescherpt worden door nadere eisen, zoals verbod verkoop van de cannabispijzen, de hashcaken, het verhogen van de leeftijdsgrens van 16 naar 18 jaar, het vaststellen van een maximum hoeveelheid aanwezige cannabis, een maximum hoeveelheid te verkopen cannabis per klant. Wat het in het bezit hebben van harddrugs betreft, is het hoofdprobleem dat zeer veel mensen zich wild hebben geërgerd aan de overlast en de criminaliteit door gebruikers van harddrugs. Daarnaast zijn er nog wat relevante problemen. Er is een groot tekort aan plaatsen en mogelijkheden tot afkicken. De wachtlijsten zijn erg lang. Steeds duidelijker wordt dat er objectief gezien niet een ideale manier van afkicken is. Er is een grote variatie in mogelijkheden gewenst. Een groot probleem is dat veel verslaafden en ex-verslaafden na verloop van tijd weer terugvallen.

Ervaringen in en vergelijkingen met het buitenland leveren interessante en relevante gegevens op. Het recidivepercentage ten aanzien van drugsgebruik, criminaliteit en mate van sociale integratie van drugsgebruikende gedetineerden die een bijzonder penitentiair programma hebben gevolgd en afgemaakt, ligt op korte termijn lager dan bij drugsgebruikers waarbij dat niet het geval is. Helaas nivelleren de aanvankelijke verschillen zich op langere termijn enigszins.

Drugsgebruikers die zijn verwezen via een programma met justitiële drang, blijven gemiddeld langer in behandeling dan zij die zich vrijwillig aanmelden voor behandeling. Met justitiële drang bedoel ik hier de overheveling van justitiabele drugsgebruikers naar de civiele hulpverlening, bijvoorbeeld door middel van uitstel van vonniswijzing, schorsing van preventieve hechtenis, voorwaardelijke veroordeling, vervroegde invrijheidstelling of detentievervangende behandeling.

Steeds meer verslaafden moeten voor de keuze worden gesteld: of zij kicken af of het zal gevolgen hebben. Er moeten dienaangaande afspraken worden gemaakt tussen politie en justitie. Dan zal er dus gearresteerd en vervolgd worden, dan is er dus celruimte en dan weten mensen dat zij voor een behoorlijke tijd van hun vrijheid beroofd worden, als althans de zittende magistratuur daarmee instemt.

Clënten in therapeutische gemeenschappen die zijn verwezen via justitiële drang, blijven langer in behandeling dan cliënten in ambulante of methadonprogramma's, maar hebben op langere termijn betere resultaten. De behandelduur blijkt een goed voorspeller voor het behandelingsresultaat op korte termijn. Een behoorlijke behandelduur is een voorwaarde om succes te kunnen boeken. Bepaalde factoren zoals leeftijd, frequentie van het drugsgebruik en etniciteit bepalen mede het succes van de behandeling.

Zeer kort samengevat, bepleit de PvdA-fractie de volgende maatregelen. Zij pleit allereerst voor het sterk vergroten van de drang op drugsgebruikers om tot afkicken over te gaan. De justitiële drang, met name detentievervangende behandeling, moet fors vergroot worden. Dwangbehandeling heeft geen enkele zin omdat een zekere motivatie van de verslaafde gewenst is, zoals alle mij bekende deskundigen uit de verslavingszorg weten en uitleggen.

Voorts pleit mijn fractie voor het vergroten van een aantal variëteiten van afkickmogelijkheden, met meer accent op therapeutische gemeenschappen. Ik noem het slechts als voorbeeld. Ik wijs op de vele geslaagde behandelingen van verslaafden en het bewerkstelligen

Stoffelen

van echt afkicken, maar ik beperk mij tot twee uitersten van voorbeelden: de Emiliëhoeve in Loosduinen en Narconon in Zutphen.

Uit een onderzoek gedurende vijf jaar over de resultaten van de therapeutische behandeling in de Emiliëhoeve blijkt het volgende. De behandeling duurt ongeveer één jaar. Van een groep van 277 bewoners konden er 172 worden getraceerd; daarvan was 32% na twee jaar niet teruggevallen in de verslaving. Na vijf jaar was het succespercentage van de Emiliëhoeve gedaald tot 21. De meeste gebruikers vervielen echter niet tot het gebruiksniveau van voor de behandeling. Zo'n 80% van degenen die het hele behandelingsprogramma voltooiën, valt niet terug in de oude levensstijl.

Voor Narconon in Zutphen zijn de resultaten als volgt. Over de periode 1987-1992 maakten 155 mensen deel uit van de bewonersgemeenschap. Voor deze hele groep is het percentage van mensen die geheel afkicken 25. Nader toegespitst op degenen die minimaal twee maanden of langer het programma meemaakten, is het percentage afgekicken 56.

Een geïntegreerde aanpak is nodig om te zorgen voor continuïteit van zorg en hulpverlening, ook na een behandeling van bijvoorbeeld twaalf maanden, om te bevorderen dat een ex-verslaafde niet terugvalt. Het vinden en verrichten van werk zijn hierbij essentieel. Zoals wij heel vroeger zeiden: werk en vaste verkering, dat is heel belangrijk. Voor het ene kunnen wij zorgen, voor het andere niet zozeer. Nazorg is in ieder geval noodzakelijk.

Die zorgbehandeling dient uiteraard verantwoord te gebeuren. Dat betekent dat ook de financiering zo optimaal mogelijk moet zijn. De tijdelijke financiering verslaafdenzorg moet dus worden omgezet in een permanente. Bij de echte behandeling van de nota Verslaafdenzorg komt mijn fractie daar nader op terug.

Na een goed driehoeksoverleg moet er, zoals ik zojuist in de richting van de minister van Justitie al aangaf, bij voortduring een aantal cellen beschikbaar zijn voor het detineren van de eindeloos recidiverende verslaafde drugsgebruikers. In de richting van de staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en

Cultuur maak ik de feitelijke opmerking dat voor in feite reddeloos verslaafde drugsgebruikers het ter beschikking stellen van bijvoorbeeld opiaten in het kader van de verslaafdenzorg een verantwoordelijke methode van behandeling is, mits een aanzuigende werking wordt voorkomen.

Ik kom toe aan onze conclusies. Door deze nieuwe aanpak wordt allereerst bereikt dat de detailhandel geleidelijk toe overgaat om uitsluitend nog het door het nationale bureau gecontroleerde en gekeurde produkt te verkopen. Dit zal ertoe leiden dat de georganiseerde misdaad steeds meer van een van haar belangrijkste bronnen van inkomsten zal zijn beroofd. Ook wordt zo bereikt dat de consument niet langer zal worden geconfronteerd met een inferieur en duur produkt, waarvan de samenstelling onbekend is. De wildgroei van en rond coffeeshops wordt tegengegaan met bestuursrechtelijke en strafrechtelijke middelen. De overlast door harddrugsgebruikers wordt tegengegaan door de grotere drang en het duwen in de richting van afkicken, het vergroten van de mogelijkheden tot afkicken en eventueel het arresteren, vervolgen en vastzetten gedurende een lange tijd van de junks die behoren tot de groepen die aan de lopende band bezig zijn met roven, stelen, steken en het onveilig maken van steden.

Voorzitter! Wij beseffen zeer goed dat onze voorstellen, in feite snel gepresenteerd, wellicht niet onmiddellijk positief worden ontvangen door andere fracties. Niettemin achten wij het geboden om onze voorstellen voor een effectieve aanpak van de drugsellende nu naar voren te brengen. Wat wij willen bereiken, is dat Kamer en bewindslieden afspreken om het denken niet stop te zetten, maar om met z'n allen na te denken over een mogelijk effectievere aanpak en over modaliteiten van het vergunningstelsel en over andere suggesties die ongetwijfeld in dit debat naar voren worden gebracht. Ik neem immers aan dat wij allen worden gedreven door het verlangen om de behoefte aan drugs en de ellende en de overlast in dit land door drugsgebruik en coffeeshops te beperken en tegen te gaan en de georganiseerde misdaad beter te bestrijden. Wij

proberen allemaal om het beleid effectiever te maken. Wij hebben onze ideeën en voorstellen, anderen hebben andere ideeën en voorstellen. Als wij nu eens tot de afspraak kunnen komen om het kabinet in deze fase te vragen om alles nog eens goed te overwegen en om te doen wat het kabinet toch al van plan was, namelijk om te spreken met deskundigen in het land. Daarbij kijk ik overigens niet alleen naar de minister van Justitie, maar ook naar de staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Na een tijd kunnen wij er dan op terugkomen. Wij vragen de bewindslieden dus om alles nog eens nader te overwegen en om bijvoorbeeld binnen een halfjaar, na het voeren van de al voorgenomen gesprekken met deskundigen uit de samenleving, een nader plan van aanpak aan de Kamer te presenteren, althans er bij de Kamer op terug te komen. Als dat de uitkomst van dit debat is, zou dat een heel goede uitkomst kunnen en moeten zijn.

De heer Van Middelkoop (GPV): Voorzitter! Ik heb goed geluisterd naar de heer Stoffelen en ik kan zijn inzet ook best waarderen. Als na verloop van tijd echter blijkt dat wat hij voorstelt internationaalrechtelijk sowieso echt niet kan, bijvoorbeeld op basis van het Enkelvoudig verdrag, welke conclusie trekt hij dan met betrekking tot zijn nieuwe plan?

De heer Stoffelen (PvdA): Die conclusie is niet anders dan voor welk plan of voorstel van het kabinet of van wie dan ook. Al onze voorstellen, die van mij en die van de heer Van Middelkoop, moeten wij bij voortduring allereerst bekijken op effectiviteit en vervolgens op onze opvatting over verenigbaarheid met verdragen. Ik zeg dit als iemand die weet dat alle Nederlanders wat dat betreft calvinisten zijn. Dat is althans mijn indruk. Ik ben zelf calvinist en de heer Van Middelkoop is dat volgens mij ook. Ik doel op de toepassing en interpretatie van verdragen met een strengheid die voor onze Franse vrienden, van welke kleur dan ook, bijna ridicul is, gelet op de soepelheid en het gemak waarmee zij interpretaties van verdragen maken. Ik zou het met die soepelheid en dat gemak niet aan

5. Slotbeschouwing

Nieuwe religieuze bewegingen vormen in het algemeen geen groot gevaar voor de geestelijke volksgezondheid, zo luidt een van de conclusies die aan dit onderzoek kunnen worden verbonden. Betekent dat, dat nu de aanleiding tot het instellen van een onderzoek ongegrond is bevonden, het onderzoek zelf als vergeefse moeite moet worden betiteld? Wij menen van niet, al zal niemand kunnen ontkennen dat in het licht van dit resultaat de inspanningen wellicht beter aan een ander onderwerp besteed waren geweest. Ons inziens mag de waarde van een onderzoek echter niet worden afgemeten aan de strekking van de conclusies. In dit geval te meer niet, aangezien het vermeende gevaar van nieuwe religieuze bewegingen voor de geestelijke volksgezondheid wel de aanleiding tot het onderzoek vormde maar geenszins het uitgangspunt in het onderzoek was. Wij hebben gemeend onze opdracht slechts te kunnen uitvoeren, door niet vooringenomen te zijn en aantijgingen tegen de bewegingen even kritisch tegemoet te treden als pleidooien ten gunste van hen. In die benadering is derhalve van de aanvang af bewust rekening gehouden met de mogelijkheid dat het algemene oordeel over nieuwe religieuze bewegingen minder negatief zou uitvallen dan de instelling van het onderzoek op zich zelf deed vermoeden.

Toch mag de waarde van dit onderzoek naar ons gevoelen ook niet worden overschat. Immers zijn bij lange na niet alle nieuwe religieuze bewegingen onderzocht en heeft het onderzoek zich toegespitst op de activiteiten van de bewegingen in Nederland, terwijl bovendien de beschrijvingen van de bewegingen onmogelijk meer kunnen zijn dan wellicht spoedig door nieuwe ontwikkelingen te achterhalen momentopnamen. De waarde, die wij zelf in dit rapport menen te mogen onderkennen, is tweeërlei. In de eerste plaats biedt het rapport een veelomvattend beeld van een aantal toonaangevende nieuwe religieuze bewegingen, opgebouwd uit intensieve contacten met die bewegingen zelf en uit grote hoeveelheden informatie en documentatie van leden, ex-leden en deskundigen uit binnen- en buitenland. In de tweede plaats houdt het rapport een serieuze poging in om een relatie te leggen tussen het verschijnsel nieuwe religieuze bewegingen en de opstelling van de overheid. Door deze relatie uitdrukkelijk in het kader te plaatsen van de betrekkingen, die in het algemeen tussen overheid en religie bestaan, hebben wij beoogd randvoorwaarden te markeren, waaraan eventuele overheidsmaatregelen ten aanzien van nieuwe religieuze bewegingen zouden behoren te voldoen. Laten wij deze beide facetten van het onderzoek in deze slotbeschouwing belichten aan de hand van een beknopte samenvatting van de desbetreffende rapport-segmenten.

De keuze van de te onderzoeken nieuwe religieuze bewegingen hebben wij gemaakt door in eerste instantie de inhoud van het begrip nieuwe religieuze beweging te bepalen (paragraaf 1.3) en vervolgens op basis van enige algemene criteria een aantal representatieve bewegingen te selecteren (paragraaf 1.4). Gegeven zijn negatieve lading is het woord sekte niet gebruikt. De vervangende term nieuwe religieuze beweging is omschreven als «een groep personen, die zich in de laatste tijd op (religieus) levensbeschouwelijk gebied heeft gemanifesteerd en die zich kenmerkt hetzij door een (charismatische) leidersfiguur, hetzij door specifieke religieuze opvattingen, hetzij door een specifiek groepsgedrag dan wel door een combinatie van deze facetten».